

Світлана Заболотна,

здобувачка ОС «Магістр» I курсу,

факультет іноземних мов

(Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини)

ВНУТРІШНІЙ ПРОСТІР

У ХУДОЖНІЙ КАРТИНІ СВІТУ Ч. ДІКЕНСА

Концепт «простір» в англійській художній картині світу характеризується чітким розмежуванням внутрішнього та зовнішнього простору, при цьому такі компоненти, як просторова локалізація та просторова орієнтація, відіграють у структуруванні обох видів простору визначальну роль.

Цікавою, на наш погляд, є реконструкція концепту «простір» за даними художніх текстів Ч. Дікенса як одного з яскравих представників англійської лінгвокультури. Простір як індивідуально-авторський концепт та об'єктивація художньої картини світу Ч. Дікенса структурується складно та різноманітно, репрезентуючи внутрішній та зовнішній простір у всіх своїх модифікаціях. Еволюція творчості Ч. Дікенса позначається на реалізації тієї ролі, яку відіграє простір у його художній картині світу. Так, Ч. Дікенс переходить від характеристики конкретної території у певний час до узагальненого образу природи у конкретну пору року. Тим самим, концепт «простір» отримує своє оформлення не лише у межах конкретної локалізації чи орієнтації, а й у межах створення художнього образу, який має символічне значення, наприклад: *«It was not by any means a lively morning, for the sky was black and cloudy, and it rained hard»* [1, с.116].

Ч. Дікенс плідно використовує такий важливий експресивний прийом, як уособлення. Особливо це стосується тих сцен, в яких зовнішній простір синкретичний із внутрішнім, відображає настрій персонажа, його емоції і, отже, здатний експлікувати предметно-образну та ціннісну складову концепту «простір». Наприклад, характеризуючи Мартіна, що повернувся в Англію, автор зауважує, що герой бачить, як «весело» все навколо – *«fresh, and full of motion; airy, free, and sparkling»* [3, с. 299].

Зовнішній простір постає у романах Ч. Дікенса як і можливість альтернативного розвитку оповідання, маркуючи деякі «розгалуження» сюжету. Опис зовнішнього простору може містити підтекстові вказівки на можливі події. Все це частково пояснює ту значимість, яка надана пейзажам та описам простору загалом (внутрішнього та зовнішнього) у творчості Ч. Дікенса.

Необхідно також відзначити і двоїстість, характерну для маніфестування зовнішнього простору у Ч. Дікенса. Так, опис денного та нічного міста репрезентують як би два різні міста. Так, уночі місто постає абсолютно перетвореним у місячному світлі, надзвичайно красивим і таємничим у моторошній та нерухомій тиші. Крім того, Ч. Дікенс постійно наголошує на існуючому зв'язку між простором живих і простором мертвих, між життям і смертю, що характеризує його художню картину світу у багатьох його романах.

Як особливий стан світу в просторово-часовому континуумі художньої картини світу усвідомлюється автором Різдва. Різдво іманентно експлікує ключові онтологічні опозиції світ – людина, добро – зло, життя – смерть.

Одним із важливих експлікантів концепту «простір» у художній картині світу Ч. Дікенса є також вітер. Колірний акцент, на який звертає увагу читача автор «мідно-

червоні хмари», віщують саме його. Вітер у романах постає як стихія, яка руйнує все, віщує чи супроводжує таємничі та страшні події. Невипадково Ч. Дікенс називає його чудовиськом. Ця стихія також пов'язана з небуттям, тому вітер втрачає свою силу на світанку: «*when there is barely enough light in the east to dim the stars, it begins to lull*» [2, с.155].

Внутрішній простір у романах Ч. Дікенса характеризується, передусім, через призму зовнішнього. Автор, перемикаючи реєстри оповідання, використовуючи то засоби власне авторської, то персонажної модальності, реалізує у своїх текстах кілька функцій пейзажу стосовно внутрішнього простору: 1) пейзаж експлікує настрій чи душевні переживання героя; 2) пейзаж репрезентує специфіку внутрішнього світу героя та відносин між людьми; 3) пейзаж відбиває картину світу героя. Ці функції реалізуються за допомогою наступних прийомів: уособлення природи, характеризування героїв і пейзажу за допомогою тих самих епітетів, психологічний паралелізм, непряма мова персонажа, експлікація його «точки зору», діалогізм авторської та персонажної модальностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Dickens Ch. *Great Expectations*. L. : Penguin Books, 1994. 443 p.
2. Dickens Ch. *Martin Chuzzlewit* : in 2 vol. M. : Foreign Languages Publishing House, 1951.
3. Dickens Ch. *The Personal History of David Copperfield*. L. : Long Acre, 1961. 764 p.